

Co očekáváme od aktivit Rady resortu Ministerstva obrany pro obranný výzkum

S problematikou obranného výzkumu a jeho programování byla odborná veřejnost seznámena ve Vojenských rozhledech č. 4/1995. Tam byla uvedena i informace o rozhodnutí ministra obrany ke zřízení poradního orgánu pro tuto oblast, což je jedním ze základních opatření „Konceptu MO ČR v oblasti obranného výzkumu“, projednané v Kolegiu ministra obrany v dubnu 1995.

Ve Věstníku Ministerstva obrany, ročník 1995, částka 19, byl zveřejněn Rozkaz ministra obrany České republiky č. 43 z 5. září 1995, o zřízení **Rady resortu Ministerstva obrany pro obranný výzkum** (dále Rada nebo RRMOPOV). Rada je určena pro vrcholovou úroveň rozhodování v oblasti obranného výzkumu jako **stálý poradní orgán** ministra obrany ČR.

Rada vznikla z potřeb praxe. Vývoj bezpečnostní situace v Evropě a ve světě je spojen s četnými nejistotami, výzvami a riziky. K analýze této situace a k přípravě odpovídajících návrhů pro racionální a účelnou reakci v celém složitém systému obrany státu, přispívá vědecká činnost. Věda rovněž pomáhá vytvářet představy o budoucnosti, pomáhá formulovat strategické cíle bezpečnosti státu, kroky k jejich dosažení a k vytvoření vojenských schopností státu. Je zřejmé, že budoucí schopnosti státu na poli bezpečnosti a obranyschopnosti jsou výsledkem dnešních investic do obranného výzkumu.

Je a bude mnoho variant alokace prostředků, které jsou ze státního rozpočtu, rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany ČR, pro tyto účely určeny. Pro přiblížení rozhodování v resortu obrany k teoreticky správným výběrům variant přidělení účelových finančních prostředků na obranný výzkum, byla vytvořena RRMOPOV. Je poradním orgánem na úrovni resortu obrany, obdobným jako Rada pro plánování a řízení zdrojů (předseda NMO).

Protože obrana státu není jen resortní záležitostí, je vskutku celospolečenským problémem, bylo záměrem personálního obsazení RRMOPOV vytvořit nezávislý, vědecky fundovaný orgán, který bude napomáhat překonání resortismu v této oblasti. A nejde jen o tento aspekt. Věda a výzkum neznají uměle vytvořené hranice mezi resorty nebo státy. Soustřeďují se na problémy, jejich poznání, řešení, zavedení do praxe a zabezpečení. Funkce předsedy Rady je statutárně určena pro prvního náměstka ministra obrany, tajemníkem Rady je vedoucí odborného orgánu pro obranný výzkum (oddělení vědy Odboru správy majetku MO) a tito funkcionáři odpovídají za organizování a činnost Rady.

Na ustavujícím zasedání RRMOPOV, které se uskutečnilo 24. října 1995 v prostorách jednání Kolegia ministra obrany, mohl předseda konstatovat: „Je potěšitelné, že náš resort je poctěn zájmem a ochotou významných vědeckých pracovníků a představitelů prestižních vědeckých pracovišť z civilní i vojenské sféry - účastnit se rozhodování v otázkách spojených s podporou, řízením a rozvojem obranného výzkumu. V poválečné historii armády je to poprvé, kdy na řešení zásadních otázek obranného výzkumu je zainteresováno tak reprezentativní spektrum významných vědeckých pracovišť státu. Jsou mezi námi zástupci Akademie věd, Univerzity Karlovy, specializovaného pracoviště Ministerstva

zahraničí - Ústavu mezinárodních vztahů. Členy Rady za vojenskou oblast reprezentují pracovníci, shodou okolností vedoucí představitelé, nejvýznamnějších vojenských institucí v oblasti vědy a výzkumu - vojenských akademií a Ústavu obranných studií AČR.“

Představení RRMOPV

Členy RRMOPV jsou:

PŘEDSEDA RADY

RNDr. Petr NEČAS

První náměstek ministra obrany.

MÍSTOPŘEDSEDA RADY

Ing. Karel ŠPERLINK, CSc.

Rada vlády České republiky pro výzkum a vývoj;
pro přímé kontakty s vládním poradním orgánem.

ČLENOVÉ RADY

Generálmajor Ing. Emil ANTUŠÁK

Ústav obranných studií AČR, Praha - ředitel;
za oblast vojenských věd.

Plukovník prof. MUDr. Josef FUSEK, DrSc.

Vojenská lékařská akademie JEP - rektor;
za oblast lékařských věd ve vojenství.

Prof. MUDr. Cyril HÖSCHL, DrSc.

III. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Praha - děkan;
za oblast lékařských věd.

Prof. RNDr. Pavel HÖSCHL, DrSc.

Fyzikální ústav Univerzity Karlovy, Praha - ředitel;
za oblast fyzikálních věd.

Ing. Karel JUNGWIRTH, DrSc.

Akademie věd České republiky;
za oblast kontaktů s AV.

Prof. RNDr. Jaroslav KRÁL, DrSc.

Univerzita Karlova,
MFF - Katedra softwarového inženýrství - vedoucí katedry;
za oblast matematických věd.

RNDr. Milan MAREŠ, DrSc.

Ústav teorie informace a automatizace AV - ředitel;
za oblast informatiky.

Plukovník doc. Ing. Jiří MOC, CSc.

Vojenská akademie v Brně - rektor;
za oblast vojenské techniky.

Prof. RNDr. Václav PAČES, DrSc.

Akademie věd České republiky - místopředseda;
za oblast přírodních věd.

RNDr. Vladimír PETRUS, CSc.

Akademie věd České republiky;
za oblast ekonomických věd.

Prof. Dr. Otto PICK

Ústav mezinárodních vztahů - ředitel;
za oblast společenských a politických věd.

TAJEMNÍK RADY

Plk. Ing. Karel EMINGER

OV/OSM MO - vedoucí oddělení;

SEKRETARIÁT RADY

Ministerstvo obrany MO/Oddělení vědy
(sekretariát Rady RMOPOV)

Tychonova 1

PRAHA 6 - Dejvice

160 01

Na ustavujícím zasedání se setkala 14 členů RRMOPV, z toho 9 členů působí mimo resort MO, 5 je z resortu. Při schvalování návrhu na zřízení Rady bylo kalkulováno s maximálním počtem 18 - 23 členů. První ohlasy od mimoresortních členů doporučují méněpočetnou Radu, zejména pro její akceschopnost.

Celkové cíle rady

Globálním cílem činnosti Rady je přispět k takovému fungování oblasti obranného výzkumu, které zabezpečí **včasné dosahování potřebných vojenských schopností státu** - VSS. (Definováno v souladu s Koncepcí MO ČR v oblasti obranného výzkumu, tj. *VSS je jeho schopnost k řešení krizí, odrazování ohrožení a k obraně. Je funkcí operačních schopností, používaných materiálových a nemateriálových technologií a disponibilních sil a prostředků.*)

Při činnosti Rady je předpokládáno respektování a dodržování zákonů na jedné straně, ale i prosazení veřejného zájmu na druhé straně. Praktická stránka takového záměru zahrnuje kroky k optimalizaci vlastní výzkumné a vývojové základny resortu obrany, ke stabilizaci a aktivizaci vztahů k civilní a zahraniční výzkumné základně, k zavádění vhodných zařízení, materiálů, techniky, technologií a metod práce s lidmi.

RRMOPV bude připravovat, posuzovat a projednávat nejvýznamnější materiály oblasti obranného výzkumu pro jeho přípravu, řízení, tvůrčí činnost, zabezpečení a zavedení do praxe. Předmětem zájmu Rady budou zejména:

- a) zásady politiky resortu MO v oblasti obranného výzkumu;
- b) prognózy a směry obranného výzkumu;
- c) programy a projekty obranného výzkumu;
- d) podmínky veřejných soutěží o finanční prostředky ze státního rozpočtu na programy a projekty;
- e) problémy hospodárního a účelného využití finančních prostředků obranného výzkumu;
- f) zásady řízení programů obranného výzkumu a řízení informací o programech výzkumu;

- g) zásady hodnocení projektů obranného výzkumu a pracovišť oblasti výzkumu resortu MO;
- h) zásady tvorby infrastruktury pro oblast obranného výzkumu;
- i) procedury věcného zaměření obranných výzkumů a jejich financování, včetně normotvorné činnosti.

Od osobností vědeckého života - členů RRMOPV - jsou očekávány rady, názory a doporučení, které umožní top managementu resortu MO snížit rizika rozhodování o projektech zadávaných a řešených pro budoucí tvář obrany státu, o projektech finančně náročných a intelektuálně těžko posuzovatelných. Je předpokládáno, že prezentací názorů dopomohou ke koncentraci výzkumného úsilí na dosažení vědeckých, vojenských i hospodářských úspěchů.

Reálnost cílů

Vytvoření Rady nebylo naivním krokem, který měl jen administrativně rozšířit počet orgánů ve státní správě, v oblasti odpovídající úkolům resortu MO. Odborný orgán pro obranný výzkum, do jehož působnosti státní správa uvedené problematiky náleží, i příslušní schvalující funkcionáři, si plně uvědomují, že většina ze členů Rady působí současně v dalších orgánech, u některých členů řádově v desítkách. Jejich čas je vzácný a obrannému výzkumu z něj mohou vyčlenit jen vymezenou část.

Pro dosažení žádoucích efektů aktivit Rady a jeho jednotlivých členů bude vhodné:

- a) **přípravit členy Rady** tak, aby porozuměli problematice obranného výzkumu na potřebné úrovni, zejména z pohledu resortního a státního řízení a ovlivňování;
- b) **vytvořit vhodný obsah a atmosféru jednání**, aby v projednávaných tématech nalezly uplatnění individuální zkušenosti jednotlivých členů Rady;
- c) **stanovovat reálné cíle**, které povedou ke konkrétním a kontrolovatelným výsledkům zasedání a jednání RRMOPV.

To zejména znamená zajistit: **informovanost, koncentraci na problém a efektivnost**. Teprve po vytvoření nezbytných podmínek ze strany resortu MO se mohou výsledky aktivit tohoto poradního orgánu začít přibližovat očekávaným efektům. V praxi hlavní tíži úvodních zasedání musí zajistit sekretariát Rady.

K dosažení potřebné informovanosti bylo využito již ustavující zasedání. Součástí jeho programu byla informace o problémech resortu obrany v oblasti obranného výzkumu a o předpokládaném podílu Rady na jejich řešení. Rámcově přiblížila předpokládané obsahové zaměření budoucích zasedání a jednání. Logická struktura vstupu do problému sledovala následující tři části:

1. Základní informace o obraně a Armádě České republiky jako objektu výzkumné podpory.
2. Informace o stavu oblasti obranného výzkumu v resortu MO.
3. Informace o potřebách v oblasti obranného výzkumu, problémech, cílech a úkolech.

V úvodní části bylo k obrannému výzkumu zdůrazněno, že to není pouze abstraktní pojem. Je to reálný fenomén, který je propojen s konkrétní částí společnosti, s jejími organizačními strukturami, materiálními, duchovními a lidskými zdroji. Vztahuje se k armádě, resortu obrany, civilní ochraně, ale rovněž k resortům ministerstev zahraničních věcí, vnitra, hospodářství, zdravotnictví, zemědělství, školství, mládeže a tělovýchovy, financí a dalším

v otázkách spojených s bezpečností státu a obranou. Obranný výzkum, to není jen Armáda České republiky. Doplňujícím informačním podkladem byla „**Bílá kniha o obraně České republiky**“ a další souhrnné informace.

V informaci o stavu oblasti obranného výzkumu v resortu MO byl představen nově užívaný pojem „**oblast obranného výzkumu**“ jako nástupce dřívějšího „rozvoje vojenské vědy“. Představuje v resortu MO organizační prvky a celou škálu činností. Mezi ně náleží získávání základních vědeckých poznatků v úrovni badatelského výzkumu, jejich rozpracování aplikovaným výzkumem, experimentálně vývojové a vývojové práce na nových prostředcích, technice, technologiích, ale taky vypracování podkladů pro rozhodování, pro legislativní, normotvorná i řídicí opatření decizní sféry.

Stručně a koncentrovaně byl vyhodnocen vnitřní potenciál resortu, řídicí a správní činnost, normativní oblast a financování. Hodnoceno bylo věcné zaměření výzkumů, které vychází ze střednědobých výzkumných programů, připravených v letech 1989 - 1990, modifikovaných při transformaci armády v letech 1991 a 1993, doplněných po rozdělení ČSFR a armády v roce 1994 dalšími projekty, které podporují novou koncepci výstavby AČR. Tyto informace byly podrobně doplněny na 2. zasedání RRMOPOV 18. prosince 1995.

V informaci o potřebách v oblasti obranného výzkumu, problémech, cílech a úkolech bylo zvýrazněno, že AČR v návaznosti na ekonomické možnosti státu, hledá cesty k udržení kontaktu se světovými trendy rozvoje vědy a techniky. Samozřejmě ne v celé šíři, ale v takovém rozsahu, který vedle politického dialogu se státy NATO zajistí, aby nevznikly překážky porozumění v oblastech vědy, předávání informací, společného velení, řízení, v normativní a technické slučitelnosti.

Zvláštní význam pro racionální a účelné rozhodování o podpoře v obranném výzkumu má stanovení priorit, navazující na vymezení výzkumných potřeb obrany ČR a armády. Vzhledem k disponibilním zdrojům (finančním a lidským) je zřejmé, že účast resortu obrany na řešení obecných strategických směrů rozvoje vědy a techniky, může být uskutečňována pouze u omezeného počtu prioritních projektů. Kritérii jejich výběru jsou odpovědi na následující otázky:

- *Má projekt úzký a prokazatelný vztah k oblasti obranného výzkumu?*
- *Existují předpoklady uplatnit se s projektem nebo jeho částí v rámci mezinárodní spolupráce?*
- *Není možné řešení zabezpečit z jiných zdrojů než MO?*

Při hledání správných odpovědí lze předpokládat průběžné přehodnocování priorit, širší záběr výzkumu, jeho tematické zužování a postupné zkvalitňování.

Co očekáváme od aktivit RRMOPOV

Poradní orgány pro vědeckou činnost jsou ustaveny na pracovištích oblasti výzkumu a vývoje resortu MO (vědecké rady vojenských akademií a vysokých škol a jejich fakult - VA Brno, VLA Hradec Králové, VVŠ PV Vyškov, vědecké rady dalších pracovišť) a rovněž na některých složkách GŠ. Na Ministerstvu obrany po ukončení činnosti Vědecké rady ministra obrany ČSFR k 31. 3. 1992 nebyl do 5. září 1995 žádný **vrcholový poradní orgán oblasti výzkumu a vývoje** vytvořen. RRMOPOV má tuto mezeru vyplnit.

Od 4. května 1992, kdy byl přijat zákon ČNR č. 300/1992 Sb., o státní podpoře vědecké činnosti a vývoje technologií došlo ke změně státní legislativy přijetím zákona č. 1/1995 Sb., (úplné znění vyhlášené pod č. 2/1995 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje). Resort

MO patří k těm prvkům státní správy, kde má věda a výzkum své historicky stabilizované místo a specifické poslání. Je tedy logické, že ve prospěch státní správy celé oblasti bude resort využívat aktivit RRMOPV a civilních zkušeností z **uplatňování zákonného rámce**.

Mezi problémy resortu MO, které si přineslo z období před rokem 1989, je nedobrá **vztah společnosti k armádě**, nejasnost v **civilní kontrole a „neprůhlednost“ používání prostředků**. Očekáváme, že otevřený přístup k vytvoření poradního orgánu v oblasti obranného výzkumu bude znamením předstihu vědy před praxí i v jiných oblastech. Že vedle deklarovaného zapojení Rady do rozhodovacích procesů vrcholového řízení uskuteční počáteční kroky k takovým změnám, které Armádu České republiky posunou do pozic, jež budou obdobné jiným demokratickým státům našeho kontinentu, zejména členským státům NATO.

Posláním poradního orgánu je dávat doporučení, nikoliv rozhodovat a vykonávat státní správu. Ta i nadále zůstane na příslušných statutárních orgánech. Očekáváme, že RRMOPV bude předkládat taková doporučení, která **usnadní státní správu obranného výzkumu** a pomohou zachování jeho dobrých tradic ve prospěch budoucího kvalitního postavení České republiky v nových evropských bezpečnostních strukturách.

V úvodní informaci k očekávaným aktivitám RRMOPV byly na základě odkazu k výchozím materiálům, které předcházely jejímu vytvoření, předány informace o jejím složení a cílech činnosti. Odvozeny byly úvahy o reálnosti cílů a podmínkách jejich dosažení, včetně formulace očekávaných důsledků a vlivu RRMOPV na státní správu této oblasti.

Použitá literatura:

- * **Koncepce MO ČR v oblasti obranného výzkumu. Kolegium MO, 4/1995.**
- * **Eminger K., Klíma L.:** Obranný výzkum a jeho programování. In: Vojenské rozhledy 4/1995, s. 8-19.
- * **Eminger K., Klíma L.:** Potřebuje armáda rozvíjet vlastní vědeckou činnost? In: Vojenské rozhledy 4/1994, s. 27-36.
- * **RMO ČR č. 43/1995 - Zřízení Rady resortu Ministerstva obrany pro obranný výzkum.** In: Věstník MO 1995, částka 19.
- * **Informační podklady pro členy Rady na ustavující zasedání. RRMOPV, ev. č. 394/5/73.**